
ANTHONY B. ATKINSON

L'economista de la desigualtat i la pobresa

Nahia Arruti Berrio-Otxoa
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales

Maig 2024
Tutora: Àngels Xabadia Palmada

Índex de continguts

1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. VIDA PROFESSIONAL.....	5
3. DESIGUALTAT.....	7
4. POBRESA	12
5. ASPECTES FONAMENTALS EN LA SEVA ANÀLISI.....	16
5.1 S'albira la interseccionalitat.....	16
5.2 L'economia de benestar i l'economia com a ciència moral.....	17
6. REPERCUSSIONS	19
7. CONCLUSIONS	21
8. BIBLIOGRAFIA	22
9. ANNEXOS	24

1. INTRODUCCIÓ

La societat occidental actual dona gran importància als diners, al creixement i a l'estabilitat econòmica, tant a la vida social com política. La tendència a l'individualisme i la fe en la meritocràcia poden fer oblidar per a què serveix l'economia. Aquesta ciència social també tracta d'estudiar la igualtat d'oportunitats i gestionar l'escassetat amb el fi últim de satisfer les necessitats humanes (DIEC2).

En aquest sentit, en el període actual les oportunitats són desiguals i l'escassetat té forma de pobresa. Tant una com l'altra són fets evidents en la societat local i mundial. La desigualtat recollida a l'índex de Gini voreja el 30% tant a nivell català com espanyol segons dades de l'INE. Un 20% de la població espanyola està en risc de pobresa, 6 punts superior a la catalana i un 9% dels espanyols té carències materials i socials severes. És per aquest motiu que la seva reducció forma part de l'agenda 2030 de la ONU (Organització de les Nacions Unides, 2015). Avui dia, fer una relectura de les bases de la pròpia ciència, analitzar quins àmbits econòmics tenen centralitat i en quins pot haver-hi una actuació econòmica diferent segons les necessitats socials pot tenir gran impacte. La millora dels indicadors de desigualtat i pobresa que es busca pot venir per aquest camí.

Un dels autors que desenvolupa el camí esmentat és Anthony Barnes Atkinson. En aquest treball bibliogràfic es pretén aprofundir en l'obra d'aquest economista, posant el focus en la pobresa i la desigualtat. El fet de realitzar un tractament històric i causal d'aquestes dues problemàtiques visiblement presents i malauradament importants a la societat possibiliten obrir diversos debats.

Tanmateix, podria posar-se en dubte la preocupació pels nivells de desigualtat i pobresa actuals. És cert que la desigualtat i la pobresa es tracten sovint degut a l'impediment que suposen per al creixement econòmic sostingut i l'estabilitat socio-econòmica (Fons Monetari Internacional i Banc Mundial, 2012), així com pels problemes que generen en la cohesió social (Stiglitz J., 2012). A aquest enfocament econòmic se li afegeix el raonament més ètic, en termes de justícia, en el qual, com diu Atkinson "Tiene importancia que algunas personas puedan comprar billetes para viajes aéreos mientras otros hacen colas en los bancos de alimentos" (Atkinson A. B., Desigualdad. ¿Qué podemos hacer?, 2016, p.35).

La desigualtat i la pobresa comparteixen ser conseqüències de la distribució de l'ingrés. Una distribució que difícilment serà totalment equitativa i que generarà desigualtat, però aquesta no afecta a tothom de la mateixa manera. La distribució actual deriva d'un sistema econòmic que descansa sobre uns principis teòrics que, com defensa Atkinson, poc tenen de realistes i creïbles, i tampoc no són intocables (Atkinson, 2016).

OBJECTIU GENERAL

L'objectiu principal d'aquest treball és analitzar l'obra de l'economista britànic Anthony Atkinson, seguint el fil cronològic i temàtic, per concloure quin ha estat el seu abast, influència i repercussió en l'enfocament de l'economia actual.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

Destaquem els següents:

- Proporcionar una definició més concreta de la desigualtat, els factors que històricament i ara la generen, així com els motius que en justifiquen la preocupació al respecte. Es donaran a conèixer quines són les aportacions de l'autor, per una banda en el mesurament de la desigualtat i posteriorment en la seva reducció.
- Tractar la pobresa tenint en compte diverses definicions i possibles mesures, apuntant per què és rellevant actualment i quins problemes o reptes genera, tot relacionant-la amb la desigualtat.
- Apuntar esquemàticament la visió més social, pràctica i compromesa de l'economia que tenia Atkinson, considerant una mena d'interseccional que es percep en diverses obres i notar la importància que atorga a l'economia del benestar.

De manera esquemàtica, el lector trobarà en primer lloc una descripció de la vida d'Anthony Atkinson per posar en context en quins àmbits acadèmics i professionals va portar a terme la seva recerca. Seguidament, s'analitzarà quin tractament va fer l'economista de la desigualtat en la seva millora, tant de mesurament analític com del nivell social. Posteriorment, es passarà un altre àmbit crucial en la seva producció acadèmica, la pobresa. Totes dues temàtiques agafaran com a textos de referència un article dels seus inicis i un llibre dels últims anys. Finalment, la interseccionalitat, l'economia del benestar i la moralitat en l'economia permetran complementar la seva visió per acabar recollint quines han estat les repercussions més notables de l'autor.

Atès que aquest estudi es basa en una revisió bibliogràfica de l'obra de l'economista Anthony Atkinson. Per realitzar aquesta aproximació, s'ha accedit a diverses fonts.

Per una banda, s'ha revisat la literatura purament acadèmica, recollida en les obres pròpies de l'autor que tracten la pobresa i la desigualtat. A més a més, els articles propis més rellevants també han permès un apropament a la mirada que l'economista tenia del seu àmbit de treball i recerca. Per altra banda, s'han recollit diverses declaracions i entrevistes que altres economistes han realitzat sobre la vida personal i professional del britànic.

Les fonts primàries s'han empleat per copsar de manera directa la problemàtica econòmica en el moment actual i resoldre'ls des de l'enfocament i la lectura del propi economista al llarg de diverses dècades.

Respecte de les secundàries, aquestes allunyen el focus per centrar-se en entendre la magnitud de l'aportació i la visió innovadora de l'autor, recorrent a les declaracions d'economistes de renom com Stiglitz, Piketty o Stern, entre altres. Per últim, la incorporació de la visió interseccional en l'obra es fa mitjançant diversos llibres que tracten allò que es deixa entreveure en el pensament d'Atkinson. Els principis d'aquesta corrent que tracta de manera simultània les desigualtats de diferents posicions personals també s'intueix en la seva obra i ens permet fer una relectura de l'economia conscient sobre l'efecte que tenen el gènere, edat o classe en ella i les polítiques dissenyades.

2. VIDA PROFESSIONAL

Nascut a Gales l'any 1944, Anthony Barnes Atkinson va ser un economista britànic amb més de 50 anys de docència i recerca.

Havent realitzat els seus estudis en Economia a la Universitat de Cambridge i havent estat professor de la Universitat d'Essex, Londres i Oxford els anys posteriors va abastar tot un seguit de temes. El propi Atkinson admet que el seu interès per l'economia va sorgir degut a dos llibres. Per una banda esmenta l'obra "The Poor and the Poorest" (Abel-Smith and Townsend, 1965) que analitza de la mà d'un economista i un sociòleg la situació econòmica de la l'Anglaterra de postguerra. Per l'altra fa menció del llibre que té per autor al seu mentor, James Meade, titulat "Efficiency, Equality and the Ownership of Property" (Meade, 1964) on analitza les raons econòmiques, demogràfiques i socials que expliquen les grans desigualtats relatives a la propietat arreu del món.

Aquests precedents van tenir influència sobre els temes que va tractar Atkinson, entre els quals destaquen les publicacions en l'àmbit de l'estat de benestar, l'economia pública, la desigualtat i la pobresa, centrant el present treball principalment en aquestes dues últimes. La producció en tots aquests camps va comportar diverses aportacions a cada una d'elles i el conseqüent reconeixement de l'acadèmia, amb articles publicats a Review of Economic Studies, Journal of Economic Theory, Economic Journal i Journal of the Royal Statistical Society, entre altres.

Entre els projectes que va impulsar ressaltem "The Chartbook of Economic Inequality", un recull que mostra els canvis de 25 països relatius a diferents dimensions de la desigualtat econòmica en llargs períodes de temps, així mateix el centre de dades Luxembourg Income Study Database (LIS), una base de dades i centre d'investigació socio-econòmica transnacional que va presidir i assessorar en els seus inicis, com també ho va fer amb la base de dades World Top Incomes Database o la Journal of Public Economics que va fundar i editar durant anys.

Entre els càrrecs que va ocupar en destaquem que va ser membre del Consell Assessor Europeu de Governança Estadística per enfortir l'Eurostat i president de la Comissió sobre Pobresa Global del Banc Mundial, fent el respectiu informe "Monitoring Global Poverty" publicat l'any 2016 sobre l'estat i el mesurament de la pobresa, també de manera multidimensional. Altrament, va ser membre del Nuffield College d'Oxford i professor centenari de la London School of Economics, com també president de la Royal Economic Society o de les Economic Association tant europea com internacional, assessor econòmic del primer ministre francès i nomenat Cavaller de la Legió d'Honor britànica entre altres.

L'esforç continu per trobar respostes a com definim, com mesurem i què en podem fer respecte la pobresa i la desigualtat van guiar des de l'inici al 1969 fins al final tota la seva obra.

Tot i haver estat assenyalat diverses vegades i premiat amb 19 honoris causa o haver rebut el Premi Dan David l'any 2016 reconeixent el treball portat a terme en dos camps que seguidament tractarem, Atkinson mai va arribar a rebre el Premi Nobel d'Economia.

A continuació es detalla quina va ser la recerca i aportació d'Anthony Atkinson en els camps de la desigualtat i la pobresa.

3. DESIGUALTAT

“La desigualtat per raó d’ingressos, sexe, edat, discapacitat, orientació sexual, raça, classe, ètnia, religió, així com la desigualtat d’oportunitats, segueix persistint a tot el món.”, així ho recull el desè dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Aquest, però, ha estat un tema molt present en l’obra d’Anthony Atkinson, amb més de 70 articles publicats que comencen amb “On the measurement of inequality” (Atkinson, 1970). Així va titular un dels seus primers articles i va voler recollir el seu coneixement i recerca en un dels seus últims llibres “Desigualdad. ¿Qué podemos hacer?” (2015). Seguint l’ordre temporal, analitzarem primer quin va ser l’aportació de l’article per passar després al nucli de les idees del llibre.

Inspirat pel mesurament del risc que van realitzar a l’època Joe Stiglitz i Mike Rothschild (1969), Atkinson va voler trobar una mesura de la desigualtat entenent que la teoria de la presa de decisions sota incertesa s’enfronta a problemes formals similars quan pretén mesurar el risc. Així, comença teoritzant sobre les mesures de la distribució d’ingressos ja conegudes per apuntar quines propietats tenen i per què una altra aproximació seria més adient, finalitzant amb la proposta d’un nou índex, ara conegut com a Índex d’Atkinson.

Atkinson diferencia dos principals objectius a l’hora de comparar distribucions, en primer lloc el fet d’ordenar-los de menys a més equitatius, i en segon lloc el fi de quantificar la diferència de desigualtat que subjeu en l’ordre. Tanmateix, admet que no és possible crear el ranking sense haver especificat prèviament la forma de la funció de benestar social $U(y)$. Explica com ordenar implica inevitablement escollir una determinada funció i que aquesta ha de ser de transformació lineal monotònica, proposant la següent:

$$U(y_{EDE}) \int_0^{\bar{y}} f(y)dy = \int_0^{\bar{y}} U(y)f(y)dy.$$

On introdueix a la funció el concepte de y_{EDE} ; aquell nivell d’ingrés que, si és distribuït equitativament, suposaria el mateix nivell de benestar social que la distribució actual, seguin les sigles angleses: *equally distributed equivalent level of income*. Aquesta definició seria paral·lela al concepte de certesa total.

Conseqüentment, ho reformula de manera que pot mesurar la desigualtat:

$$I = 1 - \frac{y_{EDE}}{\mu}$$

Essent la I la variable de la desigualtat que pren valors entre 0 (igualtat total) i 1 (desigualtat total). En casos de decisions sota incertesa, la desigualtat equivaldria a la prima de risc proporcional, és a dir, aquella quantitat per la qual la persona amb determinat nivell de riquesa es sentiria indiferent

entre arriscar-se o rebre la quantitat corresponent. Si el seu valor es redueix del 0,6 al 0,5, s'interpreta que la distribució és menys desigual perquè només caldria el 50% de la renda nacional per assolir el mateix nivell de benestar social, això sí, si els ingressos es distribuïssin equitativament.

Seguint amb l'anàlisi, Atkinson revisa també les mesures convencionals per a l'anàlisi de la desigualtat o distribució d'ingressos, esmentant-ne cinc de principals: la variància, el coeficient de variació, la desviació mitjana relativa, el coeficient de Gini i la desviació estàndard de logaritmes. Tot fent una anàlisi de les seves implicacions, ens torna a subratllar que el problema rau en creure que cada una d'elles no pressuposa una funció de benestar social. Així ens explica per què no són del tot adients les mesures esmentades, començant per esmentar que només la variància compliria el requisit de ser creixent en l'aversion a la desigualtat, essent la resta constants a qualsevol nivell de distribució. A més, en relació a les transferències, la segona mesura dona el mateix valor sense importar el nivell d'ingressos on es donen, Gini estima que són de major pes aquelles dels ingressos mitjans i la desviació estàndard pondera favorablement aquelles de la banda inferior.

Presentats els problemes, l'autor presenta un nou índex:

$$I = 1 - \left[\sum_i \left(\frac{y_i}{\mu} \right)^{1-\epsilon} f(y_i) \right]^{1/(1-\epsilon)}$$

Aquesta mesura pressuposa una funció simètrica i separable en ingressos individuals que només ha de determinar el valor de ϵ , aquest serà el valor o grau d'aversion de la desigualtat entre 0 i ∞ . A major valor de ϵ (més aversion), més sensible serà l'índex a les transferències d'individus de menors ingressos i quan més s'apropi a 0, menys importarà en quin extrem de la distribució es trobi.

Aquesta fórmula recull explícitament el paràmetre teòric de l'aversion, un judici de valor evidenciat per calcular quin extrem de la distribució explica més la desigualtat.

Per tot allò esmentat, aquest article va ser un dels més citats en revistes econòmiques en dècades posteriors ja que, tal com admeten Brandolini, Jenkins i Micklewright (2017), va capgirar la manera com es pensaria després la desigualtat i el seu mesurament.

Al 2016, quan publica el llibre "Desigualdad. ¿Qué podemos hacer?" Atkinson pretén aprofundir en el que ell va considerar una descripció del problema fet a "El Capital" (Piketty, 2013), per afegir-hi una solució, si més no la direcció d'aquesta.

Atkinson considera crucial entendre que la desigualtat és una característica de l'economia i la societat actuals i per tant, la revisió d'aquesta implica una mirada a les estructures, creences i conceptes.

El llibre recalca la preocupació tant de la desigualtat d'oportunitats com de resultats, ja que existeixen casos on, tot i les circumstàncies inicials iguals, el resultat pot arribar a ser la privació, també perquè el resultat d'avui definirà les oportunitats de demà, justificant així l'activitat redistributiva. L'argument de l'economista passa per raons tant instrumentals com intrínseques; la desigualtat de resultats ens pot preocupar perquè empitjora la salut o la cohesió social, però també pels principis democràtics i concepció de justícia a la qual fan menció l'utilitarisme de Rawls o la teoria de les capacitats de Sen (Atkinson, 2016, p.28-30). Són sobretot aquestes últimes raons intrínseques les que motiven la diagnosi històrica i la proposta activa d'Atkinson respecte la dimensió econòmica de la desigualtat.

Passant a l'aprenentatge que pretén extreure de l'anàlisi històrica, mostra com la desigualtat es va reduir de manera notable -definit una reducció de 3 punts percentual en l'índex de Gini- no a la Primera Guerra Mundial, però sí a la Segona. En el cas dels EEUU, descriu un fenomen: tot just acabada la guerra, la desigualtat dels ingressos de les llars no va augmentar, malgrat es va eixamplar la distribució dels ingressos. Això es devia, com explica, a les transferències socials i, per primera vegada, a la incorporació de les dones provinents de llars de baixos ingressos al mercat de treball. També analitza com en l'Europa de postguerra fins a finals dels 80 l'estat de benestar es va anar desenvolupant per respondre a les necessitats i com una major participació dels salaris i menor concentració de riquesa personal hi van contribuir.

Ara bé, feta la mirada prèvia, Atkinson ens presenta diversos motius pels quals la desigualtat va augmentar a partir dels vuitanta i n'és ara, en molts països de la OCDE, superior (vegis annex 1). De manera general, apunta que les retallades a l'estat de benestar han estat moltes i considerables i que, a més, el context econòmic ha canviat bruscament. Factors com la globalització, el menor poder sindical o la major presència dels serveis financers expliquen la creixent desigualtat. Abans, però, de proposar mesures concretes per combatre-la, és aclaridora l'explicació d'un dels factors: el canvi tecnològic. Aquest és només un dels factors que Atkinson tracta, però exemplifica bé com no vol caure en la impressió que són causes exògenes i incontrolables. Ho és per l'impacte que té en l'organització del mercat de treball, també per a l'enriquiment de certs sectors i països més propensos a la innovació per la seva especialització (de més força de treball qualificat), com per les distàncies que marca l'accés i coneixement de la tecnologia en la desigualtat. Per aquests motius, són claus les decisions preses en relació a la producció i el paper de la tecnologia en ella. En aquest sentit, assenyala com el govern influeix en el finançament i regulació de la tecnologia i com aquesta gestió hauria de ser conscient, no només tenint en compte l'eficiència econòmica,

sinó l'equitat social (com ara en com afecta la tecnificació al sindicalisme i les condicions dels treballadors). Apuntant les possibles causes de la desigualtat present, adverteix que cal identificar qui i per a què pren les decisions: “Creo que en muchos casos el aumento de la desigualdad puede atribuirse directa e indirectamente a cambios en las relaciones de poder. Si esto es correcto, entonces las medidas para reducir la desigualdad pueden ser exitosas solo si se hace valer el contrapeso del poder” (Atkinson, 2016, p.126).

El manual passa de l'anàlisi teòric a l'acció amb les 15 propostes de canvi, aplicables total o parcialment al context concret de cada país, volen incidir en les dues evidències històriques que han permès reduir la desigualtat; per una banda, la reducció de la desigualtat dels ingressos de mercat i per l'altra la redistribució més efectiva. Agrupades en cinc seccions, l'economista tractarà el canvi tecnològic, l'ocupació, el capital, els impostos i la seguretat social.

Per concretar alguna de les mesures, Atkinson demana deixar enrere “l'hipotètic món de la competència perfecta” (Atkinson, 2016, p.180) i analitzar els canviants mercats de treball, juntament amb el mercat de productes i capitals. Amb l'objectiu de reequilibrar la balança a favor dels treballadors i consumidors, repensa el concepte d'ocupació, ja que el mer fet de tenir feina no evita la pobresa. Fa dues concrecions: primerament, indica que avui dia no hauria de ser la feina, sinó el salari la variable a tenir en compte a l'hora de dissenyar polítiques per reduir la desigualtat, i en segon lloc, considera que els governs no haurien de buscar la plena ocupació, sinó més aviat la minimització de l'atur involuntari. Així ho especifica a les dues següents propostes:

Propuesta 3: El gobierno debe adoptar un objetivo explícito de impedir y reducir el desempleo y reforzar esta ambición ofreciendo empleo público garantizado al salario mínimo a quienes lo buscan.

Propuesta 4: Debe haber una política nacional de remuneraciones, consistente en dos elementos: un salario mínimo estatutario fijado al nivel de un salario digno y un código de práctica para remuneraciones por encima del mínimo, acordado como parte de “un diálogo nacional” que involucre al Consejo Social y Económico

És també suggerent l'apunt en relació als impostos, un instrument sovint utilitzat per a la redistribució de la riquesa. Les propostes 8 a 11, relatives a recuperar una estructura d'impostos més progressiva, les enfoca des de la noció de justícia, per a ell una raó intrínseca tant o més vàlida que la noció d'incentiu que justifica la introducció de les taxes.

Referint-se a la Seguretat Social, l'enfortiment d'aquesta seria cabdal per a la redistribució dins de cada país, com esmenta la proposta 14. No obstant això, les majors transferències socials realitzades dins de cada país també haurien de procurar abastar una escala global. La proposta 15,

en aquest sentit, apunta a una responsabilitat global en termes de facilitar el desenvolupament de països pobres per part dels econòmicament més rics.

Aquestes i altres propostes formen la quinzena de mesures aplicables a nivell nacional per reduir els alts nivells de desigualtat. Atkinson, però, és coneixedor i explicita les possibles crítiques i limitacions que en puguin comportar.

L'autor respon a aquells que criticarien la seva posada en marxa argumentant que segurament "reduirien la mida del pastís". Atkinson recorda primer que l'equitat que es busca no sempre perjudicarà l'eficiència. Admet que aquesta disjuntiva entre quina de les dues escollir deriva de l'economia clàssica del benestar i el seu primer teorema de Pareto (1909), però mostra com les suposicions sobre les quals descansa (com ara la informació perfecta i gratuïta, l'absència d'atur o la inexistència de competència monopolística) no són una realitat. Tot seguit advoca que, malgrat en alguns casos ser dos objectius contraposats, tant s'ha de tenir en compte la mida com la distribució i, en aquest sentit, "un pastel más pequeño distribuido de manera más justa puede ser preferible a un pastel más grande con los niveles actuales de desigualdad" (Atkinson, 2016, p.331).

Mirant la viabilitat futura d'aquestes mesures, l'autor també té en compte el context globalitzat present i les limitacions que pot suposar per a un país que adopta mesures buscant una millora de la desigualtat. Com la competitivitat en mercats internacionals pot ser motiu de no actuar, Atkinson fa una mirada a la història i apunta que l'estat de benestar no s'hauria d'afeblir per la globalització, ja que va ser implementat en un context semblant. No nega que la redistribució comporti conflictes d'interessos; siguin individuals per la pèrdua material d'alguns, siguin socials per haver d'acordar quina justícia distributiva volem. Però aquesta aposta per revertir l'estat actual de desigualtat passa, segons l'economista, per l'acció de cada país i la cooperació entre ells cercant un major benestar social i més justícia.

4. POBRESA

La pobresa ha estat un altre eix central en l'obra d'Atkinson, tant tractant el mesurament, com revisant l'evolució històrica o proposant una visió conceptual més àmplia.

Precisament, el seu primer llibre "Poverty in Britain and the Reform of Social Security" (Atkinson, 1969) va obrir el camí d'anàlisi de la situació de pobresa a la Gran Bretanya de l'època analitzant les conseqüències de la reforma del 1966 i proposant accions que millorarien tant la profunditat com l'amplada de la pobresa britànica.

Tanmateix, l'article que tractarem és posterior, titulat "On the measurement of poverty" (Atkinson, 1987). En aquest escrit, l'autor es focalitza en l'elecció de la línia de pobresa, diverses mesures de pobresa i la relació entre la pobresa i la desigualtat. Amb l'objectiu de respondre a aquells escèptics que dubtaven de la creixent pobresa als anys 70 i 80, ell no promet donar una resposta final, sinó identificar en aquests tres punts esmentats els problemes que es creen quan es vol respondre a la pregunta sobre què ha passat amb la pobresa. Admet que existeixen inevitablement judicis diferents i que això impedeix quantificar les diferències, doncs només es poden fer comparacions i la resposta serà parcial. Però contràriament als escèptics, ell es centra en la resposta incompleta que sí pot proporcionar.

Quant a la línia de pobresa, Atkinson té en compte la crítica que un altre estàndard podria alterar la conclusió final, apuntant el caràcter arbitrari. A més, indica que la no diferenciació entre les famílies, considerant-les idèntiques en necessitats, evidencia una problemàtica tant en el nivell com en l'estructura pressuposada per a la línia. La discussió d'estandardització de la línia es superarà al 1990 quan el Banc Mundial l'accepta com a mesura comuna amb preus base de 1985, actualitzada al 2022 amb base de 2017.

Pel que fa a l'índex, estretament relacionat amb l'elecció de la línia, les crítiques de poder arribar a conclusions contradictòries segueix. Rebat la crítica esmentant la coneguda mesura del recompte que, tot i ser senzilla, com diu Watts, considera que la pobresa és una condició discreta, "quan en realitat hom no adquireix ni elimina immediatament les afliccions que associem amb la noció de pobresa travessant una determinada línia d'ingressos" (Watts, 1968). Aleshores, presenta les alternatives de Watts, Sen, Clark o Foster que substitueixen el mètode del recompte per una visió contínua o gradual de la pobresa.

Finalment, són quatre les corrents de pensament presentades que uneixen la pobresa i la desigualtat, combinant les variables d'ingrés mitjà (Y), el cost de la desigualtat que cal inferir dels ingressos mitjos (I) i el cost de la pobresa (P). Aquella que no dona cap valor a la pobresa -només preocupada per la desigualtat- calcularia quin és l'ingrés equivalent equitativament distribuït ($Y-I$). La segona minimitzaria P amb l'objectiu de garantir les llibertats efectives definides per Rawls

que depenen del nivell d'ingrés. Abans d'introduir la tercera i quarta visió, Atkinson ens recorda com es sol calcular el benestar social. Explica que el procés té dues etapes: primer definir que un nivell d'ingrés cau per sota del llindar i avaluant els costos per, en segon lloc, agregar els individus i formar el judici respecte de la pobresa. Així, el tercer dels pensaments només es preocupa de la pobresa, restant el seu cost a l'ingrés mitjà ($Y-P$). Però la quarta corrent estableix relació entre els tres components, restant a l'ingrés mitjà tant el cost de la pobresa com el de la desigualtat ($Y-P-D$), ja que a la segona etapa del judici de benestar afegeix valors socials associats als conceptes de justícia.

Donant així una visió més conscient del que cada mesura comporta, Atkinson conclou que és essencial seguir treballant en les bases conceptuals, l'evolució i recerca sobre la pobresa, alertant sobre els factors i moments de creixement d'aquesta. Alhora que es fa un esforç per a què els usuaris disposin no només dels resultats, sinó també de les dades, com va proposar la London School of Economics i integrant les dades estadístiques disponibles en l'àmbit de la pobresa i l'economia del benestar.

La pobresa travessa tota la vida acadèmica d'Atkinson, sense tenir temps d'acabar el seu últim llibre en aquest àmbit. Dos anys després de la seva mort, de la mà de John Mickelwright i Andrea Brandolini es publica "Measuring poverty around the world" (2019). Aquesta obra pòstuma i inacabada compta amb els epílegs de François Bourguignon i Nicholas Stern per tal de completar els punts que l'economista va apuntar i no va poder tractar.

El llibre no deixa de ser una declaració d'intencions, un cop més argumentant que la pobresa és, juntament amb el canvi climàtic, un dels dos reptes globals principals. És clar el progrés en l'anàlisi i seguiment estadístic que diferencia aquest llibre i la publicació del 87, com ara en l'establiment de la línia de pobresa internacional que tractava a l'article. Tanmateix, Atkinson té per objectiu posar l'accent sobre les mesures no preses i cridar a capítol els responsables polítics. Amb una aportació de seixanta informes nacionals, la seva recerca s'afegeix al malestar i acord global recollit als objectius de desenvolupament sostenible, pactes que valora esperançat.

Alguns dels objectius principals són aportar evidència, mitjançant els informes, de l'abast i característiques de la pobresa i alhora posar en dubte els estàndards usualment acceptats. Aquesta crítica es deu, com diu, a la estreta relació que la pobresa manté amb les decisions polítiques, i per tant, serà clau una bona teorització de la primera pel disseny de polítiques efectives.

Començant per criticar la concepció de teoria microeconòmica que un economista usa per pensar sobre pobresa, l'autor no voldria caure en convencions ordinàries. Presenta dos casos senzills per evidenciar com no funcionen els supòsits de la llar que simplement decideix sobre béns i serveis per maximitzar el seu benestar, una llar que es definirà com a pobre si el seu nivell de benestar no arriba al llindar mínim establert. Aquest marc dona per descomptat que dins de la llar els

interessos concorden i que a més, la llar és o deixa de ser pobre com a unitat, en conjunt. No es calcula que pot haver-hi una distribució no equitativa, posant per exemple que la dona queda per sota de la línia i el marit per sobre. A més, sorprèn com de problemàtic és calcular que la llar és independent i que pren les decisions de manera aïllada, quan en realitat forma part d'un veïnat, un poble, una societat més extensa que afecta de manera significativa en el seu benestar.

Així doncs, com en el cas de la desigualtat, aquí també es centra en els motius intrínsecs que ens haurien de preocupar, afegint una dimensió moral a la pobresa. De manera instrumental, s'interessa per determinar l'estimació més adient, però de manera intrínseca la preocupació rau en cert nivell d'empatia envers l'altre que fa de la pobresa un problema a tractar segons l'autor.

Respecte l'evolució i la distribució de la pobresa, Atkinson evidencia que hi ha hagut una millora a nivell mundial, passant d'un percentatge que vorejava el 35% de la població mundial al 1990 al que al 2015 s'aproximava al 10%, una tendència perceptible a tot el món segons les dades del Banc Mundial. Aquí, però, cal esmentar que la mesura de referència és la línia de pobresa internacional establerta a 1'90\$ al dia, indicador inclòs a la ODS 1, però que avui dia es considera de 2'15\$. L'autor subratlla que l'acord en definir un indicador tal és un assoliment valuós que augurava ja al 87. També aclareix que avui dia, segons el Banc Mundial, la pobresa és sobretot jove, de baix nivell educatiu, rural i del sector primari (Poverty and Shared Prosperity. World Bank 2016, p.42).

A banda de la dimensió purament econòmica de la pobresa, també posa el focus sobre aquella pobresa no monetària. Apart de la pobresa definida en funció de cert nivell d'ingrés o despesa, Atkinson recorda les crítiques fetes a la perspectiva del Banc Mundial i l'aportació que va fer la participació dels pobres. Les seves declaracions van fer entendre que la pobresa té moltes dimensions -manca de menjar, mala salut o malalties, falta d'accés a béns públics, impotència- i que podien arribar a ser fins i tot més importants que la pobresa monetària. Així l'autor torna a la pregunta de "quins són els pobres" que va plantejar amb Bourguignon a "Poverty and Inclusion from a World Perspective" (2000). La definició, explica, pot ser feta de diverses maneres: mitjançant línies divisòries que estableixen els polítics i classifiquen, es pot basar en avaluacions individuals subjectives, també podria fonamentar-se en càlculs sobre allò estrictament necessari per viure -el cost del menjar bàsic- o es podria mirar des del desenvolupament de capacitats i llibertats proposada per Amartya Sen (vegis annex 2).

Aquesta pluralitat de percepcions obliga a presentar la pobresa de manera multidimensional, considerant variables monetàries i no monetàries en el mesurament. Això pretén fer la iniciativa Global Multidimensional Poverty Index de la Universitat d'Oxford, de manera anual en 100 països. Agrupant en tres dimensions -educació, salut i condicions de vida- les deu variables, entre les quals tenim la nutrició, l'accés a electricitat i aigua potable o la mortalitat infantil (vegis annex

3). Aquesta combinació convida a investigar en quins casos la mesura de pobresa no monetària es pot predir fàcilment de la pobresa monetària i en quins països no s'avenen.

Reconeixent la complexitat, anima la recerca de futurs economistes apostant per parar atenció a les dades i presenta una llista per verificar com d'acurat és l'anàlisi econòmic realitzat. En el pla monetari, obliga a preguntar-se sobre si mesurem consum o ingrés, si comptabilitzem individus o llars, com es tenen en compte les necessitats divergents i com es pondera la profunditat de la pobresa. En el pla no monetari introdueix preguntes sobre quines dimensions s'han valorat o com es recullen les possibles privacions acumulades. Tot això sense treure rellevància a les dades, senyalant la seva comparabilitat temporal i internacional o el mesurament en casos de canvi de preus.

Finalment, quedaran sense acabar seccions com l'efecte del passat colonial en el desenvolupament i pobresa actual, i com això podria requerir una presa de responsabilitat per part dels països colonitzadors. Cal esmentar que Atkinson tenia intenció i no va poder examinar la relació entre el creixement, la desigualtat i la pobresa, si aquestes s'afavoreixen unes a altres o juguen en contra. Una segona temàtica prometedora era la complementarietat de la reducció de la pobresa i l'atenuació de la crisi climàtica. Aquests dos últims capítols agafen forma d'epíleg gràcies a les contribucions que François Bourguignon i Nicholas Stern interpretant el que Atkinson voldria haver deixat palès.

5. ASPECTES FONAMENTALS EN LA SEVA ANÀLISI

5.1 S'albira la interseccionalitat

La perspectiva d'Atkinson, tot i no expressar-ho de manera explícita, és una aproximació interseccional. Aquest nom rep l'eina d'anàlisi que té origen en les dones negres dels Estats Units als anys 80. Elles van donar inici al que és ara un corrent en auge de les ciències socials, denunciant que patien discriminacions de manera simultània per ser dones i negres, no sentint-se mai totalment compreses ni a la lluita antiracista ni feminista.

Una de les investigadores en aquest camp, Patricia Hill Collins, va expressar amb la metàfora de l'encreuament com els diferents eixos de discriminació s'uneixen alhora generant posicions de privilegi i dominació diversos i relatius a cada context (vegis annex 4).

L'ús de la interseccionalitat com a eina analítica pot propiciar, segons Collins i Bilge, una millor comprensió de la creixent desigualtat global (Interseccionalidad, 2019). Elles defensen que la desigualtat social, no s'explica només per la classe social a la que l'individu pertany, l'ingrés no seria l'únic determinant. La interseccionalitat serveix per entendre que cada individu té característiques pròpies i diferents a la resta com són la raça, el gènere, l'edat, la religió o l'estatus de ciutadania que afecten al seu poder econòmic. Així doncs, ni la desigualtat econòmica ni tampoc els canvis econòmics no afecten a tothom igual. En aquesta realitat, la interseccionalitat com a instrument tracta de saber quines són les relacions de poder que mantenen les categories i corresponents discriminacions. Llavors inclou com a raons explicatives les categories esmentades, és a dir, per exemple, la categoria de gènere o raça com a variables significatives per explicar la bretxa de la riquesa.

La lectura de l'obra d'Atkinson ens permet dir que, tal com ho fa la interseccionalitat, ell també tracta la desigualtat i la pobresa més enllà de la simplicitat de la classe. Queda ben reflectit quan tracta la distribució:

“Hasta ahora me he concentrado en la dimensión vertical de la D -entre ricos y pobres-, pero también existen dimensiones horizontales importantes. En el coeficiente de Gini o en el 1% más rico de la participación en el ingreso, las personas aparecen de manera anónima, pero podemos interesarnos en cuán desigual es el ingreso entre varios grupos; por ejemplo, grupos de género, localización geográfica o grupos étnicos. Podemos considerar diferencias en necesidades” (Atkinson, 2016, p.65)

Quant a la pobresa, remarca que els indicadors no monetaris poden anar més lluny que els habituals monetaris, sobretot a l'hora de distingir individualment les condicions de cada membre de la llar. Així ho expressa també al llibre:

“As this illustrates, breakdown by age or gender is not simply a matter of decomposition of a household measure; it also should influence the choice of indicators” (Atkinson A. a., 2019, p.90-91).

Entre les categories intersectants esmentades com el gènere, l'origen, l'ètnia i l'edat també afegeix la condició física. Atkinson considera investigar l'encreuament de la discapacitat i la pobresa, preguntant-se si persones amb discapacitat s'enfronten a costos més alts per poder assolir el mateix nivell de benestar que una altra persona sense aquest impediment. Totes aquestes puntualitzacions són abastables dins del corrent de la interseccionalitat.

5.2 L'economia de benestar i l'economia com a ciència moral

Un economista amb interès en la distribució i les conseqüències en la desigualtat i la pobresa també es va preocupar per l'economia del benestar i a la ciència com a tal.

Al 2009 Atkinson va publicar un article titulat “Economics as a moral science” evidenciant la seva tesis principal: l'economia és també una ciència moral. Al 2016, quan rebia el premi Dan David, el britànic va tornar a subratllar que l'economia sí és positiva per la seva funció de descriure i explicar els fenòmens, però també és moral. Aquesta noció de moralitat es refereix a valors com la justícia que s'hi apliquen en l'anàlisi normatiu.

L'article s'alinea amb la visió de Keynes i Samuelson, oposada a la de Lionel Robbins. Robbins (1932) va argumentar que els economistes poden estar en desacord en dos aspectes: com funciona l'economia i amb quins criteris avaluar la situació econòmica. Va defensar que eren dos camps separats i que no corresponia als economistes jutjar els principis de benestar. Keynes (writing to Sir Roy Harrold, 1938), però, va defensar que com l'economia treballa amb judicis de valor, ha de ser pensada com a ciència moral. Atkinson concorda amb la visió de Samuelson (Foundations of Economic Analysis, 1947). que, contràriament a Robbins, considera totalment legítim que l'economista tracti l'economia del benestar, analitzant quins són els judicis de valor que s'hi apliquen.

Així, Atkinson pretén convèncer-nos que s'ha de parar més temps i atenció als criteris de benestar que s'apliquen en l'anàlisi econòmica, argumentant que l'economia del benestar hauria de ser una part central de la disciplina (Atkinson A. B., Economics as a moral science, 2009, p.792). Considera que la centralitat que tenia als anys 60 es va anar perdent als 70 i que actualment són poques les publicacions sobre criteris de benestar, malgrat que són abundants les afirmacions sobre el benestar. L'absència de justificació del criteri emprat en les declaracions sobre benestar

el porta a pensar quin és el criteri implícit dels actuals economistes. Presenta tres possibles criteris que acostumen a assumir els economistes: la representativitat dels agents, l'acord del criteri utilitarista del benestar i el predomini de Pareto. A la primera li critica que el supòsit d'interessos iguals i la representativitat d'un sol agent és simplificadora, però falsa: els interessos acostumen a ser diferents per factors tan simples com pot ser l'edat. A la segona li retreu que no pot haver-hi acord entre tots els individus en el criteri de benestar a aplicar per dos motius principals: la pluralitat i la diversitat. Una persona pot tenir més d'un criteri de benestar que poden, segons el context, ser contradictoris com per exemple la llibertat i la igualtat. Però a més, és impossible debatre sobre aquell criteri, definit com *el* criteri, si cada individu té el seu propi i no concorden entre ells. Per tant, Atkinson aposta per tenir en consideració diversos criteris de benestar quan es valora la conveniència d'una política econòmica; mirant l'utilitarisme i si el canvi beneficia tothom sense empitjorar ningú (Pareto superior), però també els efectes sobre la distribució de béns primaris de Rawls (*A Theory of Justice*, 1971) o sobre el desenvolupament de les capacitats indicat per Sen (*Commodities and Capabilities*, 1985).

Per tant, segons Atkinson és necessari recuperar l'economia del benestar, entenent que és una ciència moral i que és, doncs, obligada la revisió dels judicis de valor que afecten els criteris de benestar emprats.

Aquestes són també les idees que l'animen a escriure l'article "The restoration of welfare economics" (Atkinson, 2011) afegint a l'objectiu de revalorar l'economia del benestar dins de la disciplina la creació de directrius ètics que convindria que els economistes adoptessin. Atkinson continua argumentant que les afirmacions econòmiques fetes sobre l'adequació de certa política en relació al benestar haurien d'explicitar també el per què del criteri ètic escollit. Però a més, considera que els economistes no reflexionen suficient sobre el seu impacte, ni tan sols ho fa la política econòmica. El rol social de l'economista com a agent actiu en la presa de decisions financeres o pel seu impacte públic mitjançant l'educació i la recerca no es sol considerar important. Atkinson vol apuntar com els valors i interessos personals hi poden afectar, com els principis morals de cada economista tenen conseqüències en actuacions i decisions de governs i altres agents. Aleshores, tal com passa amb altres professions, proposa afegir una guia de bones pràctiques que ajudaria a confirmar que l'economia és també una ciència moral.

6. REPERCUSSIONS

Els més de 50 anys com a professor i investigador han fet d'Anthony Atkinson un economista de referència en el camp de la distribució d'ingrés i riquesa, el seguiment de la pobresa i l'economia del benestar, aportacions diverses a l'economia pública i l'agenda social europea.

Entre quasi 150 publicacions, Atkinson té 24 llibres publicats (vegis annex 5), començant per "Poverty in Britain and the Reform of Social Security" (1969) i acabant amb "Measuring Poverty around the World" (2019). També són quasi un centenar els articles publicats des de "The Timescale of Economic Models: How Long is the Long Run" (1969) fins l'informe "Monitoring Global Poverty" (World Bank, 2016). Entre les seves publicacions, la de més impacte va ser l'article del 1970 que hem analitzat (vegis annex 6) i on presenta el seu índex de desigualtat que té gairebé 3000 citacions segons Web of Science, seguit per "Top Incomes in the Long Run History" (Atkinson, Piketty, Saez, 2011), "Design of Tax Structure: Direct versus Indirect Taxation" (Atkinson and Stiglitz, 1976) i l'article examinat "On the measurement of poverty" (Atkinson, 1987). En la primera, amb 998 cites, van analitzar l'evolució històrica i la manera de mesurar els ingressos més alts. A la segona, publicada a Journal of Public Economics amb més de 700 cites, es centra en l'economia pública volent examinar els efectes dels impostos en l'eficiència i l'equitat.

Considerant les obres més destacades que fan esment a l'obra d'Atkinson entre les 7000 que existeixen, en destaquen el llibre "Mostly Harmless Econometrics: An Empiricists Companion" (Angrist and Pischke, 2009), "The economics of climate change" (Stern, 2008) o "Competing technologies, increasing returns, and lock-in by historical events" (Arthur, 1989).

En relació al relleu i continuació que s'hagi fet en base a la recerca d'Atkinson, Thomas Piketty, economista del qual va ser mentor, declara que:

"Una de las contribuciones científicas más importantes y profundas de Tony tiene que ver con el estudio de la evolución a largo plazo de la desigualdad. [...] Por supuesto, la cuestión de las tendencias de largo plazo en la distribución ya estaba en el centro de la economía política del siglo XIX, [...] No fue hasta la segunda mitad del siglo XX que las investigaciones de Kuznets y Atkinson sobre la distribución del ingreso y la riqueza pudieron realmente en fuentes históricas [...] Todos los trabajos posteriores sobre las tendencias históricas de la desigualdad de ingresos y riqueza siguen, en cierta medida, la estela de los estudios innovadores de Kuznets y Atkinson" (Aaberge, et al., 2017, p.423-424)

Per esmentar alguns dels projectes que va impulsar Atkinson o que d'ell beuen, en recordem el Chartbook of Economic Inequality abans presentat. Aquests recull de gràfics facilita als usuaris

tant els informes com les dades de diversos països en dispersió de beneficis, desigualtat d'ingressos o de riquesa. També va ajudar a crear The World Top Income Database i World Inequality Database (WID.world) que compleixen la idea que Atkinson presentava al 1987, donant un accés lliure als usuaris dels resultats i les dades.

Respecte l'impacte que Atkinson pot tenir encara en el futur, es veurà quin recorregut tindrà l'informe "Monitoring Global Poverty" (2017) que li va encarregar el Banc Mundial i en el qual es recullen 21 recomanacions que Atkinson fa respecte com fer el seguiment del primer de les ODS i quins altres indicadors afegir-hi.

7. CONCLUSIONS

Un cop coneguda la figura d'Anthony Barnes Atkinson, hem analitzat dos articles per apropar-nos a la seva manera d'entendre la desigualtat i la pobresa i dos llibres més que apunten per on hauria de començar el canvi. Hem vist que la manera en què va plantejar el problema del mesurament de la desigualtat va ser de gran importància i deixa marca amb l'índex que porta el seu nom. També són diverses les complicacions quan tracta el mesurament de la pobresa i aspectes que malauradament deixa inacabades. Tanmateix, tots dos àmbits que tenen com a base comuna la distribució d'ingressos, els acaba enfocant des de la possibilitat de canvi. De les raons (instrumentals i intrínseques) de preocupació i les maneres de mesurar passen a ser informes sobre l'evolució, diferents angles de definir i enfocar (desigualtat no només monetària i la pobresa no unidimensional), però, sobretot, possibles mesures pràctiques de millora.

Hem vist que Atkinson va ser un economista motivat per entendre a què es devia la distribució d'ingressos del seu temps, com s'explicaven la desigualtat i la pobresa, quina relació tenien i com es podien canviar. La inquietud per mesurar de la manera més acurada també li fa fer plantejar i evidenciar les suposicions morals i perspectives de justícia que es solen donar per suposat en la seva ciència. La seva va ser, per les qüestions que va treballar, una manera social i política d'entendre l'economia. Una ciència tant de números per com es calculen i prediuen valors, però també, com va fer veure, de judicis pressuposats implícits.

Va animar els economistes a revisar els principis que fonamentaven els seus càlculs alhora que va iniciar diversos projectes perquè els nous tinguessin accés a les bases de dades que els permetria continuar amb el seguiment i la recerca.

Amb tot, la seva mort l'any 2017 va fer que economistes de renom es pronunciessin. Piketty va subratllar que una de les contribucions científiques més importants del seu mentor va ser la relacionada amb l'evolució de la desigualtat a llarg termini, comparant-lo amb Kuznets en la creació de la disciplina econòmica d'estudiar les tendències històriques en la distribució de l'ingrés i la riquesa, propiciant posteriors recerques innovadores. Stiglitz per la seva banda va remarcar la feina feta en economia pública pel seu amic i company de treball, recordant com d'irreconoscible era l'àmbit prèviament. Stern destaca la investigació i els valors que Atkinson va afegir en l'anàlisi econòmic, coincidint amb la opinió de Brandolini que veia en ell l'ús de l'economia com a eina social i política d'investigació, transformació i millora (Aaberge, et al., 2017). En resum, en paraules d'Amartya Sen: "The impact of his contribution to economics can be seen in a great many different areas in the subject, but our understanding of poverty and inequality in particular has been totally transformed by his foundational work" (Atkinson A. a., 2019)

8. BIBLIOGRAFIA

- Aaberge, R., Bourguignon, F., Brandolini, A., Ferreira, F., Gornick, J., Hills, J., . . . Stiglitz, J. a. (25 / 08 / 2017). Tony Atkinson and his Legacy. *Review of Income and Wealth*, 63, 411-444. doi:<https://doi.org/10.1111/roiw.12335>
- Atkinson, A. a. (2019). *Measuring Poverty around the World*. (J. M. Andrea, Ed.) Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Atkinson, A. B. (1970). On the measurement of inequality. *Journal of Economic Theory*.
- Atkinson, A. B. (1987). On the measurement of poverty.
- Atkinson, A. B. (1999). *The economic consequences of rolling back the Welfare State*. The MIT Press.
- Atkinson, A. B. (2009). Economics as a moral science. *Economica* 76.
- Atkinson, A. B. (2011). Economics as a Moral Science. The restoration of Welfare Economics. *American Economic Association*.
- Atkinson, A. B. (2015). *Inequality: what can be done?* Cambridge, Massachusetts. London, England: Harvard University Press.
- Atkinson, A. B. (2016). *Desigualdad. ¿Qué podemos hacer?* Ciudad de México: Fondo de Cultura Económica.
- Atkinson, A. B., & Stern, N. (2017). Tony Atkinson on Poverty, Inequality, and Public Policy: The Work and Life of a Great Economist. *Annual Review of Economics*, 9, 1-20. doi:<https://doi.org/10.1146/annurev-economics-110216-100949>
- Atkinson, A., Hassel, J., Morelli, S., & Roser, M. (2017). *The Chartbook of Economic Inequality*. Recollit de <https://www.chartbookofeconomicinequality.com/>
- Brandolini, A. (27 / 02 / 2017). *Inequality and economics: Tony Atkinson's enduring lessons*. Consultat el 26 / 04 / 2024, a VoxEU: <https://cepr.org/voxeu/columns/inequality-and-economics-tony-atkinsons-enduring-lessons>
- Catalans, I. d. (2021). *Diccionari de la llengua catalana*. Consultat el 30 / 04 / 2024, a DIEC2: <https://dlc.iec.cat/>
- Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., & Zucman, G. e. (2022). *World Inequality Report 2022*. World Inequality Lab.
- Connected Papers. (21 / 04 / 2024). Recollit de <https://www.connectedpapers.com/main/fb7f358401f6a375b7192608b81d0488421f1e2a/On-the-measurement-of-inequality/graph>
- Department of Economics and Social Affairs Economic Analysis. (21 / 10 / 2015). *United Nations*. Recollit de https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/dsp_policy_02.pdf
- Economist Professor Sir Tony Atkinson 'pioneered the study of inequality'*. (04 / 01 / 2017). Consultat el 26 / 04 / 2024, a University of Oxford:

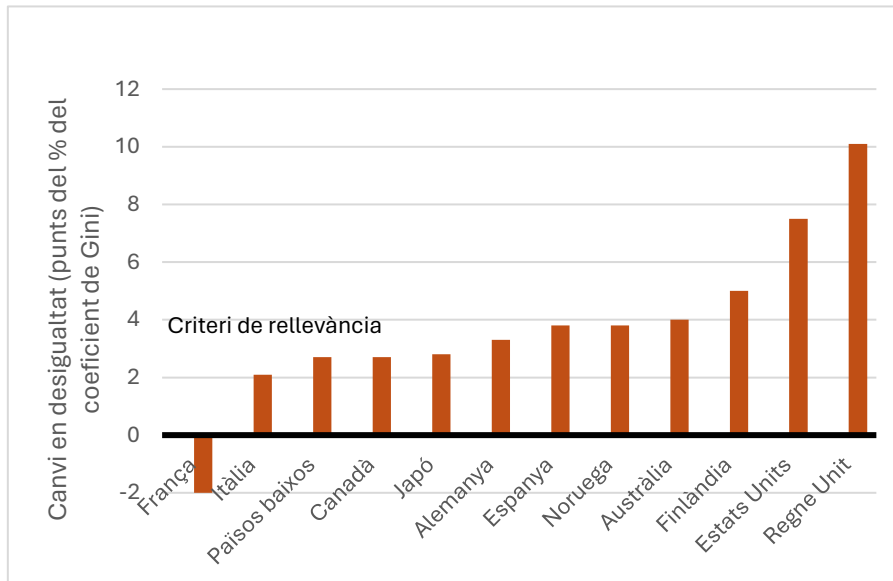
<https://www.ox.ac.uk/news/2017-01-04-economist-professor-sir-tony-atkinson-pioneered-study-inequality>

- Hills Collins, P., & Bilge, S. (2019). *Interseccionalidad*. Madrid: Ediciones Morata.
- Llorente, R. M. (2017). In Memoriam: Anthony B. Atkinson (1944-2017). *Encrucijadas: Revista Crítica de Ciencias Sociales*, 14.
- Morelli, S. a. (26 / 03 / 2014). *The chartbook of economic inequality*. Recollit de VoxEU: <https://cepr.org/voxeu/columns/chartbook-economic-inequality>
- Morgan, K. P. (1996). Describing the Emperor's New Clothes: Three Myths of Educational (In-)Equality. A D. A., B. Houston, & K. P. Morgan, *The Gender Question in Education: Theory, Pedagogy, and Politics* (p. 105-122). Nova York: WestView Press. doi:<https://doi.org/10.4324/9780429496530>
- Our World in Data Team. (18 / 07 / 2023). Reduce inequality within and among countries. *Our World in Data*. Recollit de <https://ourworldindata.org/sdgs/reduced-inequalities>
- Oxford Poverty & Human Development Initiative. (sense data). *OPHI*. Recollit de The global Multidimensional Poverty Index: <https://ophi.org.uk/global-mpi>
- Pareto, V. (1909). *Manual of Political Economy*. Nova York: Augustus M. Kelley.
- Prize, D. D. (27 / 05 / 2016). [Archivo de video]. Youtube. *Prof. Sir Anthony B. Atkinson, 2016 Dan David Prize Laureate*. Recollit de <https://www.youtube.com/watch?v=PrMHZqSqGO0>
- Tony Atkinson*. (visualitzat el 02/05/2024). Recollit de The Personal Website of Professor Sir Tony Atkinson: <https://www.tony-atkinson.com/>
- Unides, O. d. (25 / 09 / 2015). *Objetivos de Desarrollo Sostenible*. Recollit de <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/2015/09/la-asamblea-general-adopta-la-agenda-2030-para-el-desarrollo-sostenible/>
- Web of Science*. (visualitzat el 02/05/2024). Recollit de <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4936806>
- World Bank Group. (2017). *Monitoring Global Poverty. Report of the Comission on the Global Poverty*. Washington.
- Yitzhaki, S. (1983). On an extension of the Gini Inequality Index. *International Economic Review*.

9. ANNEXOS

Annex 1.

Gràfic que mostra la variació de la desigualtat general d'ingressos des de 1980 en determinats països. La variació és en punts percentuals del coeficient de Gini entre 1980 i finals de la dècada dels 2000. Veiem com a Espanya el coeficient de Gini va ser gairebé 4 punts superior a finals del període. Reproducció de la p.81 (Atkinson, 2015).

Annex 2

Diferents alternatives pel mesurament de la pobresa. Reproducció de l'informe del World Banc Groupdel 2017, p.140.

Característiques dels diferents enfocaments del mesurament de la pobresa				
	Línia de pobresa establerta pel Banc Mundial	Indicador basat en les necessitats bàsiques	Enfocament de les capacitats	Drets mínims
Focus	Nivell de vida	Satisfacció de les necessitats bàsiques	Capacitat	Gaudi dels drets mínims
Dimensió de la línia de pobresa	Únic	Únic	Únic o múltiple	Únic o múltiple
Unitat d'anàlisi	Llar	Llar	Individual	Individual
Permet diversificar les característiques de les llars o els individus	No	Escala d'equivalència	Classe de diferències més àmplia	Classe més àmplia: per exemple, dels drets del nen
Context en què es va avaluar l'estat de pobresa	Aïllat	Aïllat	Social	Social
Viabilitat empírica	Sí	Sí	Probable	Probable

Annex 5

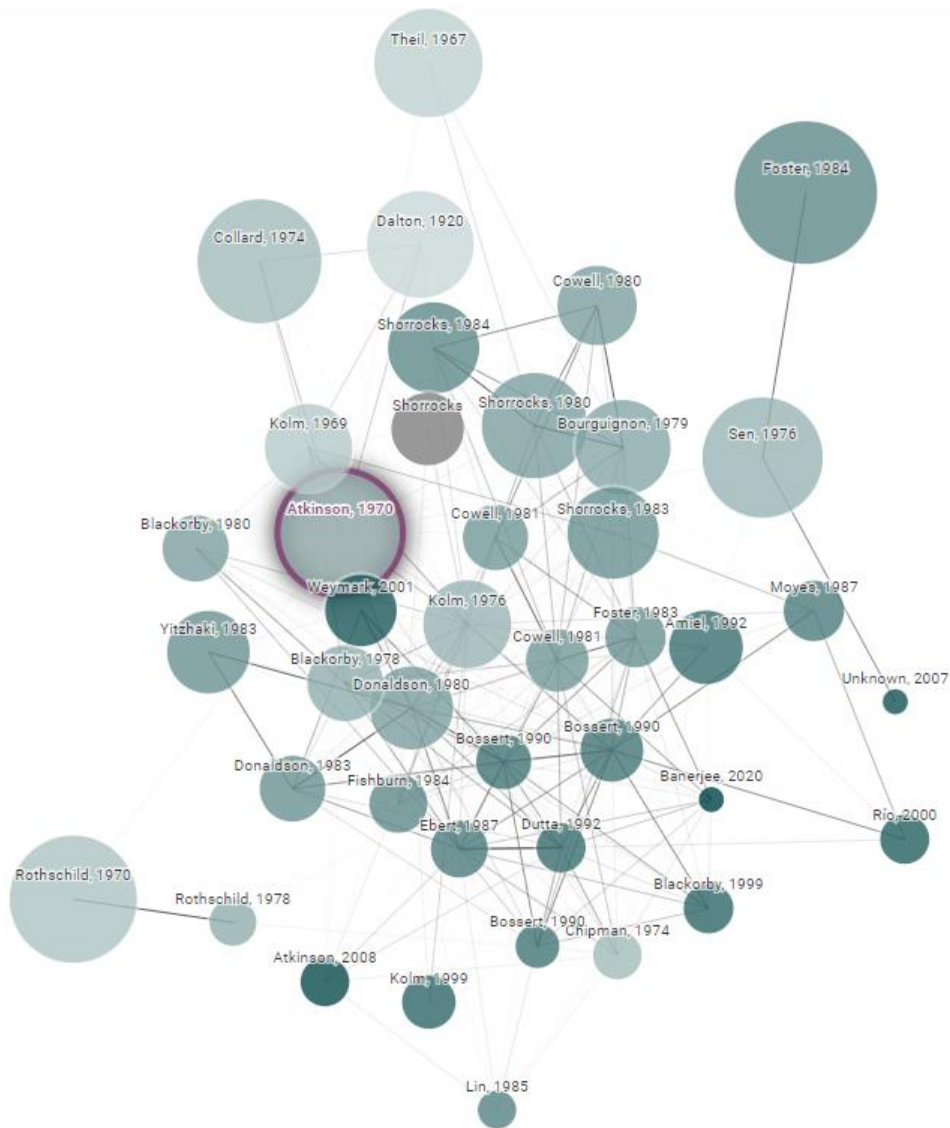
Els 24 llibres que Atkinson va publicar en ordre cronològic invers.

- Measuring Poverty around the World, Princeton University Press, 2019.
- Inequality – What Can Be Done?, Harvard University Press, 2015.
- Public Economics in an Age of Austerity, Routledge, 2014.
- The Changing Distribution of Earnings in OECD Countries, Oxford University Press, 2008.
- The EU and Social Inclusion, (with E Marlier, B Cantillon and B Nolan), Policy Press, 2006.
- Social Indicators : The EU and Social Inclusion, (with B Cantillon, E Marlier and B Nolan), Oxford University Press, 2002.
- Inégalités économiques, (with M Glaude, L Olier and T Piketty), La documentation Française, 2001.
- The Economic Consequences of Rolling Back the Welfare State, MIT Press, 1999.
- Poverty in Europe, Oxford: Basil Blackwell, 1998 (translated into Italian).
- Incomes and the Welfare State, Cambridge University Press, 1996 (translated into Japanese) (third volume of collected papers).
- Income Distribution in OECD Countries (with L. Rainwater and T. Smeeding), OECD, 1995 (also in French).
- Public Economics in Action, Oxford University Press, 1995 (translated into Italian and Chinese).
- Economic Transformation in Eastern Europe and the Distribution of Income (with J Micklewright), Cambridge University Press, 1992.
- Empirical Studies of Earnings Mobility (with F Bourguignon and C Morrisson), Harwood Academic Publishers, 1992.
- Poverty and Social Security, Harvester Press, 1989 (second volume of collected papers).
- Unemployment Benefits and Unemployment Duration (with J Micklewright), STICERD Occasional Paper No.6, 1986.
- Parents and Children (with A K Maynard and C G Trinder), Heinemann, 1983.
- Social Justice and Public Policy, Harvester and MIT Press, 1982 (first volume of collected papers).
- Lectures on Public Economics (with J E Stiglitz), McGraw-Hill, 1980 (translated into Spanish).
- The Distribution of Personal Wealth in Britain (with A J Harrison), Cambridge University Press, 1978.
- Economics of Inequality, Oxford University Press, 1975 (translated into Japanese and Spanish), second edition, 1983.
- The Tax Credit Scheme and the Redistribution of Income, Institute for Fiscal Studies, 1973.
- Unequal Shares – Wealth in Britain, Allen Lane Press and Penguin, 1972.
- Poverty in Britain and the Reform of Social Security, Cambridge University Press, 1969 (translated into Japanese).

Font: The Personal Website of Professor Sir Tony Atkinson.

Annex 6

Gràfic de les relacions que s'estableixen a partir del contingut de l'article d'Atkinson de 1970, essent els articles de color més fosc els més nous i els més grans els més citats.

Font: Connected Papers

Anthony B. Atkinson

L'economista de la desigualtat i la pobresa

Objectius

- Analitzar l'obra de l'economista britànic de manera cronològica i temàtica.
- Redefinir la desigualtat i la pobresa.
- Presentar motius de preocupació i vies de reducció.
- Apuntar la visió més social que tenia de l'economia.

Metodologia

Revisió bibliogràfica mitjançant:

- Llibres i articles propis de l'autor
- Articles i declaracions d'economistes de renom sobre la recerca d'Atkinson

Aspectes fonamentals en la seva anàlisi

- Interseccionalitat
- L'economia com a ciència moral
- Economia del benestar

Desigualtat

- Problema del mesurament de la desigualtat equiparat a la de presa de decisions sota incertesa.

$$\text{Índex d'Atkinson} \quad I = 1 - \left[\sum_i \left(\frac{y_i}{\mu} \right)^{1-\epsilon} f(y_i) \right]^{1/(1-\epsilon)}$$

- Combinació de raons instrumentals i intrínseques: salut, cohesió social, justícia i democràcia.
- Anàlisi històric i proposta de 15 mesures pràctiques relatives al canvi tecnològic, l'ocupació, el capital, els impostos i la seguretat social.
- Respostes al conflicte entre eficiència i equitat i la viabilitat de les mesures.

Pobresa

- Diverses maneres de definir la pobresa.
- Resposta a l'escepticisme en l'establiment de la línia i mesurament de la pobresa, preocupació instrumental per trobar la mesura més adient.
- Dimensió moral i social de la pobresa.
- Pobresa multidimensional i no monetària.

Repercussions i conclusions

- L'economia com a eina social i política d'investigació, canvi i millora
- Revisió dels principis implícits als càlculs econòmics.
- Anàlisi de la distribució d'ingressos
- Accés obert a les bases de dades: Chartbook of Economic Inequality, Luxembourg Income Study Database, World Top Incomes i Inequality Database.

Bibliografia

- Atkinson, A. B. (1970). On the measurement of inequality. *Journal of Economic Theory*.
- Atkinson, A. B. (1987). On the measurement of poverty.
- Atkinson, A. B. (2016). *Desigualdad. ¿Qué podemos hacer?* Ciudad de México: Fondo de Cultura Económica.
- Atkinson, A. a. (2019). *Measuring Poverty around the World*. (J. M. Andrea, Ed.) Princeton and Oxford: Princeton University Press.